

UITTREKSEL:
'DE KABBALA VAN GELD'
OVER ZAKENDOEN EN ECONOMIE VOLGENS DE JOODSE TRADITIE.

Door:
Rabbi Nilton Bonder

1. DE KABBALA VAN LEVENSONDERHOUD (*parnassa*)

De Kabbala (*kibel=ontvangen*) betekent in dit boek vooral en op de eerste plaats een methodiek om de diepere zin van zaken te kunnen vatten die oppervlakkig lijken zodat we onvermoede dimensies in onze alledaagse werkelijkheid kunnen ontdekken.

De mens toont op drie verschillende manieren zijn karakter;

- Door zijn beker, *zijn eetlust*
- Door zijn zak, *de verhouding tot geld*
- Door zijn temperament

Dit boek gaat over de zak.

Eerst het antwoord op de filosofische vraag:

Wat is de oorzaak van geld? Verassend genoeg komt geld voort uit het verlangen van mensen naar rechtvaardigheid en uit de hoop op een betere wereld.

'Alleen twee rechtvaardigen kunnen samen een *gesjeft* aangaan, zonder het uit lafheid te ontlopen en resulterend in de grootste winst voor de een met de grootste winst voor de ander en het kleinst mogelijk verlies voor de aarde en het heelal.

In dit soort transacties wordt uitgegaan van het zorgvuldig gebruik van grondstoffen en het vervullen van de noden van alle betrokkenen. Dit is de maatstaf voor een nieuwe natuur, een nieuw soort zakendoen, een nieuwe markt!

Wat is het verschil tussen vagevuur en hemel? Het kunnen dezelfde situaties zijn maar het is óf ieder voor zich óf men voedt de buur. Tussen het beeld van elkaar voeden enerzijds en er niets van begrijpen anderzijds zit een enorme ruimte en het is die ruimte waar we alle dagen van ons leven mee te maken hebben.

Geld is niet alleen het ruilmiddel voor met verantwoordelijkheden belaste goederen (meel) maar ook iets wat symbolisch is voor dat wat verantwoordelijk belast is. Volgens Rabbijnen is geld op die manier gelijk te stellen aan 'bevroren arbeid'.

Bv. De waarde van werk is x (hoeveelheid werk) vermenigvuldigd met y (het aantal eenheden denkwerk of technisch vernuft) en vermenigvuldigd met z (de hoeveelheid lichamelijke inspanning).

Het eindproduct, de munteenheid, kan dan beschouwd worden als hypothetisch bevroren in de vorm van geld. Er dient echter een evenwichtigheid in de variabelen te zijn anders is het geld waardeloos of wordt er vals geld gecreëerd.

Jisjoef olam is een poging om de wereld te ordenen. Het is een gedachtegang waar de mens wordt aangespoord het land 'te bewerken en te bewaren' en dit begrip stelt dat we de kwaliteit van het leven in algemene zin moeten verbeteren maar tegelijkertijd een eerlijke verstandhouding moeten hebben met de wereld om ons heen en niet slechts die van onszelf.

Het vat onze menselijke plicht samen om de kwaliteit van het leven in onze omgeving te verbeteren.

Het is een ontzettende uitdaging welvaart te scheppen zonder dat er een gebrek ontstaat in ons universum, dat zich veel verder uitstrekt dan wij met onze beperkte menselijke vermogens kunnen beseffen. In geval van twijfel is het beter geen gebrek te hebben in plaats van overvloed.

Anderen een genoeg doen is een verplichting en voor wie dit weigert zijn de gevolgen als van een diefstal. Als we verhinderen dat iemand iets verdient, ook al levert ons dat geen winst op, dan zijn we doende de mogelijke erfenis van de mensheid te stelen. Onze verantwoordelijkheid reikt net zo ver als we dat direct of indirect kunnen beïnvloeden. De reikwijdte beperkt zich niet tot eigendom maar gaat tot en met invloed. Verhinderen dat iemand iets verwerft is vergelijkbaar met iemand iets afnemen.

2. GRENZEN AAN RIJKDOM

We *zijn* een ziel en die is zuiver maar we *hebben* een lichaam en die moet gezuiverd worden.

Zielservaringen verrijken en zijn alleen dan volledig geworden en helder nadat zekere stadia van het leven voorbij zijn gegaan.

Ervaringen van het lichaam raken gemakkelijk verzadigd door herhaling en veroorzaken als bijproduct een bewustzijn van de dood. Hieruit volgt dat het verrijken van het lichaam beperkt wordt teneinde de ziel te verrijken. Lichamelijke ervaringen ten koste van zielervaringen zouden we moeten vermijden. Met andere woorden: Overvloed die onder onze ervaringen schaarste opwekt is een dubbel tijdverlies.

Er bestaan grenzen, die gesteld worden door tijd, ecologische en morele kwesties;

Het verspillen van tijd.

Het is beter niets te doen dan iets veranderen in niets! Jiddische zegswijze

De tijd dient verdeeld te worden tussen studeren, werken en lichamelijke noden.

(Kijk naar de nutteloze arbeid van de mier. Ze hebben maar twee graankorrels per winter nodig om te overleven en ze werken zich de hele zomer het apelarazus voor niets.)

Wat dien je met je vrije tijd te doen: Studeren!

Bestuderen van de waarden waardoor we – dankzij ons vermogen de werkelijkheid inzichtelijk war te nemen en medegevoel voor anderen te voelen – menselijker worden en begrip voor anderen hebben door onze eigen geaardheid.

Tijd heeft een fundamentele waarde en bedoeling en die is om ons aan te sporen meer te *zijn* en meer te weten over alle mogelijkheden. Ware studie stelt geen persoonlijk gewin in het vooruitzicht maar is doel op zich.

Leren om te leren: studie die niet leidt tot persoonlijk gewin.

Een markt die besmet is geraakt met een teveel aan tijd door *bittoel zeman* (verspilling van kostbare studietijd) raakt dermate in verval dat de werkelijke waarde van al wat er omgaat afneemt. Depressie, apathie en een gebrek aan betekenis in het leven gaan samen met tijdsverspilling.

Daarom moeten we studeren:

Wij ontwikkelen ons slechts door onze waarneming van de beloning die verbonden is aan studie. Echter wanneer we gerijpt zijn studeren we zonder bijgedachten.

Als we studeren en werken zorgen we voor overvloed en om schaarste te voorkomen en als we bovendien al rijkdom hebben vergaard dan dient de rest van de studie en werk nergens meer op gericht te zijn. Zo wel, dan vergaren we rijkdom die van iets niets maakt en dus slecht is.

Ecologische en fysieke grenzen

Als we rijkdom omschrijven als overvloed die geen schaarste veroorzaakt, dan zijn er nog de volgende grenzen aan rijkdom:

Er bestaat geen betere manier om levensonderhoud te bewaren dan in de natuur.

Vandaag winst maken die ons morgen iets kost is dubbel tijdverlies.

Vaak zien we onszelf gedwongen om te graaien en te handelen naar meer om te overleven uit angst maar een werkelijk ontwikkelde markt zou zijn best moeten doen dit soort situaties te vermijden. Die zijn strijdig met de wet van *jisjoef olam*, het op orde brengen van de wereld.

Wie is waarlijk rijk en waar dient rijkdom voor?

Die mensen zijn pas echt rijk als zij de hoogste levensstandaard verwerven zonder een schaarste te veroorzaken voor zichzelf of voor anderen, als zij hun verantwoordelijkheden op zich nemen, als zij 'tijdverspilling' vermijden en als zij niet meer levensonderhoud vragen van de natuur dan zij werkelijk nodig hebben. Dit is de 'innerlijke vrede' die men kan ontleenen aan zijn fortuin.

Rijk zijn is een kunst die de eenvoud vereist dat nooit vergeten wordt waarom we oorspronkelijk zo rijk wilde zijn, nl. de levenskwaliteit voor onszelf en anderen verbeteren.

'Onnadenkendheid' kan zowel de markt als de kosmos schaden!

Niemand kan afnemen wat van jou is.

Alles wat werkelijk van jou is en *parnassa* is, kan niet afgenomen worden.

Er is een discussie over de 'vrije wil' en *segoela* (schat). De vrije wils oefening is een bewuste poging om iets te verkrijgen of te doen, terwijl *segoela* een innerlijke kracht in de ziel is die niet afhankelijk is van onze besluitvorming. *Parnassa* (levensonderhoud) is een interactie tussen deze twee krachten. Sommige handelingen zijn actief, andere passief.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

We dragen allemaal aangeboren de mogelijkheden voor levensonderhoud in ons; een deel ervan is actief en staat voor de som van ons bewuste pogen. Een ander deel is passief en wordt als 'schat' in onze ziel bewaard en komt daaruit tevoorschijn in de vorm van geluk of misschien aanleg voor de handel.

Met onze intuïtieve ervaringen kunnen we ons bewust worden dat wie we zijn niet alleen het gevolg is van opvoeding en onderwijs maar ook van 'gaven' die afkomstig zijn uit onbekende bronnen. We kunnen onze *segoela*, onze gave of parasympatische reactie, combineren met onze vrije wil of onze welbewuste overweging om ons gedrag vorm te geven. De gave kan dan niet beschadigd worden, onze vrije wil wel! De oorzaak van succes is onze niet-succes in bedwang houden. Niet-succes is een zeer tijdelijke uitdrukkingsvorm van *parnassa*, levensonderhoud. De grotere cyclus – die van *segoela*, schat – die blijft onveranderd. Als we deze cyclus de tijd geven, dan zal alles zich herstellen. Ofwel: een vleugje geluk is meer waard dan een pond goud. *Segoela* is niet geluk, het is een combinatie van wie we zijn en van hoe belangrijk we zijn voor onze eigen omgeving. Een goede *segoela* is natuurlijk geen garantie voor rijkdom; daarvoor moet een mens ook nog de kunst beheersen om in de markt op te treden en om zo zijn *segoela* om te vormen tot rijkdom.

3. RIJKDOM VERGAREN IN ANDERE WERELDEN

De cycli van rijkdom

Oprechte rijkdom is een ingewikkeld proces wat in verband staat met de lange straal van de rendementscycli evenals met de vier werelden van levensonderhoud.

Er zijn vier werelden die de verschillende dimensies van de werkelijkheid weerspiegelen. We neigen alleen maar naar ontvangst te kijken maar het is in feite veel ingewikkelder:

<i>Wereld</i>	<i>Innerlijke dimensie Waarnemingsniveau</i>	<i>werkelijkheid</i>	<i>manifestatie als levensonderhoud</i>
ATZILOET Uitstraling	SOD Geheim	VERBINDING MET HET ONEINDIGE spiritueel	LISJMA (‘om zichzelf’) onmogelijk als winst te zien
BERIA Creatie Schepping	DERASJ Symbolisch	GEESTELIJK mentaal	ZECHOET verdienstelijkheid
JETZIRA Vorming	REMEZ Zinspelend	EMOTIONEEL	SEGOELA schat
ASIJA Actie	PESJAT Logisch	STOFFELIJK materieel	NECHES stoffelijke waren Goederen

Het zijn de invloeden van de verdienstelijkheden van onze voorouders die – als positief karma – het leven mogelijk maken. In deze dimensie zit heel veel kracht en we worden ons daarvan bewust als we daar een beroep op doen.

Niet kunnen of niet willen? Het aanvaarden van het onbegrijpelijke.

Het is onmogelijk levensonderhoud te begrijpen zonder ons de complexiteit ervan te realiseren. Iedereen die zich met dit thema bezighoudt kan uiterst fijne ruilhandelingen bespeuren in de markt van het leven. Daarom gaan we vaak gebukt onder het hebben van geluk of pech. Iedereen voelt de ervaring van merkwaardige krachten die zich buiten ons lijken te voltrekken.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

Slechts uit ervaring kunnen we leren dat ons probleem niet 'kunnen' is maar 'willen'. We willen niet aanvaarden dat ons handelen gevolgen heeft en een naklank die verder gaat dan ons bewustzijn en ons gezichtsveld. Wij willen niet zien dat onze behoeften groter zijn dan wat verworven kan worden en dat onze overtuigingen en wat wij geloven wel eens illusies zouden kunnen zijn. Het is zo dat handelingen in de markt in wezen een vorm van uitwisselen met de wereld is en dat daaruit meer geleerd (lees: bewust geworden) kan worden dan uit woorden en gedachten. Het is alleen door deze handelingen dat wij onze zogenaamde onmacht en onechtheid kunnen ontmaskeren en dat onze echte aarzelingen en angsten voor de dag komen.

Eigendom en bezit

Dit gaat over het oplossen van de schijnbare oneerlijkheid waarom rechtvaardige mensen zoveel ontberingen moeten doorstaan en verdorven mensen het voor de wind lijkt te gaan.

Oordeel nooit op basis van een moment opname van de werkelijkheid. We moeten inzien dat rampzalige of zinloze werkelijkheden op bepaalde momenten een grotere ordening kunnen vertegenwoordigen die verder reikt dan we kunnen beseffen.

Dit heeft te maken met de onoplosbare paradox:

Hoe meer geloof we aanwenden, hoe minder geloof we blijken te hebben.

Hiermee wordt het geloof bedoeld dat we in onze onderliggende ervaringen proberen te begrijpen welke rollen recht en onrecht vervullen in de situaties die we doormaken. Wat is de betekenis van elke momentopname van de werkelijkheid, eerlijk of niet, in de stroom van onze individuele en collectieve ontwikkeling?

Daar is dan onze intuïtie die ons zegt of iets het gevolg is van 'tussenkomst' of dat het gewoon toeval is. Het vermogen aan sommige verschijnselen extra waarde toe te kennen en aan andere juist niet is niet iets ziekelijks of onredelijks/zweverigs. Dat komt nu precies voort uit de plaats waar hemel en aarde samenkomen en waar de ziel het lichaam raakt.

Het 'hebben' is niet alleen een positieve betekenis. 'Hebben' kan ook in andere dimensies van levensonderhoud een ernstig verlies betekenen. Onze verdienstelijkheden en onze schatten kunnen erdoor worden aangetast. Iets in bezit hebben wil niet zeggen dat we het in feite hebben en iets niet hebben betekent niet dat we het tekort komen. Zij zijn gezegend die werkelijk iets bezitten.

4. HET AFMETEN VAN RIJKDOM AAN WAT WE NIET HEBBEN

Een van de belangrijkste zorgen in de zakenwereld is het vermijden van het veroorzaken van 'antirijkdom'. Het is onze plicht de kwaliteit van het leven in de kosmos te verbeteren.

Antirijkdom die in de markt omgaat tast de markt verder aan en algemeen gesproken gaat het niveau van onrecht omhoog. Als we de hoeveelheid 'schat' laten afnemen of als we onze reserves aan verdienstelijkheid uitputten, dan hebben we het vermogen van de markt voor orde en rijkdom verminderd. Het gaat hier om de interne ecologie! Onszelf materieel verrijken kost vaak zoveel tijd en energie terwijl we tegelijkertijd de schaarste op andere gebieden amper kunnen verhelpen.

Een wijs man vroeg aan een rijkwaard: "Vertel me eens, wat zijn jouw bezittingen 'van deze wereld'? De rijkwaard antwoordde: "Kijk maar eens om je heen. Zegt je dat niets over mijn rijkdom in deze wereld?" "Nee", antwoordde de wijze man, "dat zijn beloningen die je uit 'andere werelden' hebt weggenomen en die je zult missen in de wereld die komen gaat".

Het is belangrijk te beseffen dat, hoe minder we van ons aandeel in andere dimensies omvormen tot materiële goederen, hoe beter dat het is. Alleen dan hebben we in de juiste mate ons levensonderhoud zonder dat we onze reserves uit andere werelden opteren. Onze echte rijkdom kunnen we afmeten aan wat we *niet (nodig)* hebben.

In ideale omstandigheden zouden we rijker moeten worden zonder meer te bezitten en om dit doel te bereiken moeten we slag leveren op het zwaarste en meest ongunstige slagveld dat er is: het leven van alledag.

Het niet-stelen

Een van de belangrijkste manieren om in de verschillende werelden van levensonderhoud onze voorraad grondstoffen te verbeteren is door niet-stelen. Stelen maakt deel uit van de vele vormen van interacties en heeft grote invloed op de stroom van rijkdom in de markt.

Er zijn twee groepen diefstal:

- Onthouden (*osek*), het niet-geven. Heeft betrekking op het niet teruggeven van iets dat zelfs met toestemming van de eigenaar genomen kan zijn. Of het achterhouden van iets wat een ander toebehoort, zelfs als we niet van plan zijn het te houden. We plaatsen hindernissen waardoor verhinderd wordt dat dingen weer terechtkomen bij hun wettige eigenaars.
- Verduisteren (*gezel*), het gewelddadig iemand iets afnemen wat ons niet toebehoort of ter beschikking staat.

Diefstal van tijd

Het uitstellen om informatie te verstrekken of om besluiten aan te kondigen die allang genomen zijn. Vaak om onze onwetendheid, ons onvermogen of gebrek aan belangstelling niet toe te hoeven geven. Zo stellen we van alles uit zonder een goede aanleiding en leggen we beslag op de tijd van een ander. Gevolg: het ontaarden van dit tijdverlies in schaamtevolle situaties, geschillen en verdriet.

Ook de situatie dat we, om van iemand af te raken, degene verwijzen naar een ander waarvan we weten dat die 'm ook niet kan helpen. Het remt verrijking van de wereld en verarmt de markt. Het is terecht dat we gevoeligheid dienen te ontwikkelen voor dit soort gebrek aan respect.

Materiële goederen stelen wordt in de aardse wereld gestraft. De dimensies ruimte en tijd behoren toe aan God en hebben een grotere impact op de mensheid en de markt. De markt wordt beroofd van alle mogelijke 'rijkdom' die zou kunnen ontstaan door het gebruik van die tijd. Wij kunnen verantwoordelijk gehouden worden voor de kosten die de markt moet maken om dit verlies aan vermogen, in dit geval: tijd, weer goed te maken.

Diefstal van verwachting

Over de arbeider en zijn loon:

'Op de dag zelf zult gij zijn loon uitbetalen, de zon mag daarover niet ondergaan, omdat hij behoeftig is en ernaar uitzielt'.

Het werkelijke waardeverlies aan rente door later uit te betalen is verduistering, *gezel*. Het gaat hier om de verwachting van de arbeider teleur te stellen en dat is onthouden, *osek*.

Hetzelfde geldt bij het verwekken van verwachtingen bij een verkoper. Als we geveinsde belangstelling laten zien en valse interesse tonen dan kan dat verwachting wekken op mogelijke inkomsten. We begeven ons op het terrein van menselijke verhoudingen en dan is het zaak om waarachtig te zijn. We dienen ons bewust te zijn van de grens van persoonlijke ervaringen en transacties die verder reikende gevolgen hebben.

Een van de belangrijke elementen van diefstal is het achterhouden of onthouden en dit kan alleen plaatsvinden in situaties waar interactie en transactie voorkomt. We moeten uiterst gevoelig en gewetensvol zijn als we een transactie aangaan omdat we in een dergelijke dimensie niet meer geheel onafhankelijk zijn. We moeten daarbij aan de werkelijkheid van onze zakenpartner denken. Een transactie is veilig en binnen de marges van de markt als onze winst maximaal is in verhouding met de maximale winst van de ander terwijl er de kleinst mogelijke verspilling of verstoring van het heelal door ontstaat.

Een andere vorm van diefstal treedt op bij kansspelen. De gokker verwacht dat hij wint en achteraf blijkt dat de kansen altijd al minder dan nul waren.

Diefstal van informatie

Dit is het onthouden van informatie waardoor er voorkomen wordt dat er een grotere rijkdom in het heelal zou ontstaan. Het is onze plicht kennis met anderen te delen als wijzelf door onze mededeelzaamheid geen verlies lijden en anderen winst maken.

Dit raakt de 'wet van het nabuurschap', waar het erover gaat dat 'de een winst maakt en de ander niets verliest.' Zowel op het financiële, het fysieke, het emotionele als spirituele vlak zouden de verliezen door *osek* hoog kunnen oplopen. Wij zouden bijdragen tot de verarming in verschillende werelden – en de geleden verliezen zouden onze verantwoordelijkheid zijn.

Een struikelblok voor een blinde

We zijn niet alleen verplicht te letten op ons handelen maar ook op de personen met wie we door zulke handelingen te maken hebben. Dat is het verbod een struikelblok voor een blinde te plaatsen.

Wie zijn er 'blind'? Dat zijn allen wier 'visie' minder is dan de onze. In verhouding met andere mensen zijn ook wij weer blind maar in dat geval is het hun verantwoordelijkheid als zij ons betrekken bij hun handelen.

Als je onzorgvuldig handelt t.a.v. een ander en diefstal is het gevolg dan ben je zelf een dief. Je hebt jezelf van de gelegenheid beroofd te voorkomen dat een 'blinde' is gestruikeld.

Daarom is het van het grootste belang contracten met de grootst mogelijke zorgvuldigheid op te maken, met belangstelling voor elk detail – niet omdat we verdenking koesteren of omdat we gierig zijn maar omdat we de slechte opwellingen in willen tomen die in iedereen van ons aanwezig is.

Diefstal van reputatie

Vaak brengen we schade toe aan de markt door de informatie die we verspreiden.

We hebben het hier niet over laster (*motzi sjem ra*) want dit zou 'verduistering' zijn en niet 'achterhouden'. We hebben het hier over het verspreiden van feitelijke informatie die oncomplimenteus (*lasjon ha-ra, kwade tong*) zou zijn. Een boze tong brengt schade toe aan drie personen: degene die spreekt, degene over wie gesproken wordt en degene die luistert – degene die luistert meer dan degene die spreekt. Degene die luistert kan de grenzen van de werkelijkheid niet vaststellen. Alleen al het stemgeluid dat gebruikt wordt kan grote en nodeloze schade toebrengen in de vele werelden van levensonderhoud.

De kwaadaardige tong is vergelijkbaar met een atoomwapen: de vernietigende kracht verbreidt zich als een kettingreactie en blijft gedurende lange tijd in de lucht hangen zodat de mogelijkheden voor een gezonde markt de een na de ander worden gedood.

Tzedaka: het medicijn tegen diefstal

Tzedaka is het toepassen van gerechtigheid en is van het hoogste belang. De mensen dienen zich bewust te zijn van het feit dat alle transacties evenredig belast dienen te worden volgens de verschillende niveaus van onderlinge afhankelijkheid.

Net als liefde niet altijd tederheid is, maar begrip voor waar de partner behoefte aan heeft, zo is tzedaka niet alleen rechtsbedeling maar het geven van zichzelf op alle niveaus: van individu naar individu, naar alle schepselen en het milieu.

Tzedaka is een basisgereedschap bij het voorkomen van verspilling. Een geringe hoeveelheid vandaag kan bereiken waar een grote hoeveelheid morgen niet toe in staat zal zijn.

Alle soorten rijkdom staan met elkaar in verband. En als rijkdom niet wordt aangewend om armoede te lenigen, dan zal hij per definitie zelf armer worden. Armoede is niet neutraal. In dit heelal bestaat er slechts rijkdom. Een die stijgt en een die daalt.

Er bestaan twee soorten verarming als we tzedaka veronachtzamen:

- Ten eerste zijn er de subtiele samenhangen die verarming teweeg kunnen brengen.

Er is een systeem van communicerende vaten tussen de verschillende soorten rijkdom. Het is voor het in standhouden van de rijkdom noodzakelijk zich verantwoordelijk te voelen voor de armen. Ieder z'n plek....

- Ten tweede zijn er duidelijk aanwijsbare onderlinge verbanden waardoor verarming kan ontstaan. De rechtvaardige zal te allen tijde delen en de verdorvene zal liever honger lijden dan de maaltijd met z'n gast te delen (ego).

Veel van de bestaande rijkdom is ontoegankelijk voor ons omdat we niet bereid zijn deze te delen. En uit deze onwil komen situaties voort, die gaan van verlegenheid tot gewelddadigheid en het resultaat is ten slotte dat de rijken het moeten stellen zonder een beter leven omdat zij de hun toekomende verantwoordelijkheden niet aanvaarden. Zij zullen aan het maal aanzitten zonder er genoeg aan te beleven. Maar de rechtvaardigen zullen, zelfs als zij al tevreden zijn, genoeg ontlenen aan de eenvoudige daad van het delen met anderen.

Al degenen die hun tzedaka plichten niet vervullen doen het aantal 'blinden' in de wereld toenemen. Hoe meer zulke 'blinden' er in de wereld zijn, des te meer er zich situaties voordoen die zich tot struikelblok zullen ontwikkelen en des te minder vrijheid zal er zijn.

Dus Tzedaka is weer een voorbeeld van hoe we 'rijk kunnen worden door minder te hebben'.

De techniek van tzedaka

Tzedaka is ook een manier van doen en een techniek. Echter geen simpele truc. Voor alles is betrokkenheid, creativiteit en wijsheid vereist.

Het dynamische aspect van tzedaka houdt verband met *dankbaarheid* en die laat zich omschrijven als de mate waarin we ons kunnen terugtrekken uit de rijkdommen van de wereld. Dankbaarheid is de uitdrukking van hoezeer rijkdommen van de verschillende werelden met elkaar in verband staan; het maakt niet uit hoe arm zo iemand ook lijkt in een enkele wereld, er zijn nog altijd rijkdommen die hij in andere werelden op zijn rekening heeft staan. Zo kunnen we dankbaarheid zien als een weg die voert langs ecologie en welzijn tot levensonderhoud.

Als we ons bewust zijn van het diepe geluk dat we kunnen ontleen aan gezondheid, mogelijkheden en het uitwisselen, dan neigen we vanzelf in de richting van tzedaka.

Er zijn weinig genoegens zo aangenaam als goed toegepaste tzedaka – dat wil zeggen als het voortkomt uit spontaniteit en oprechtheid. Eenmaal onder de knie roept men vanzelf meer situaties op zich af die een immense bron van vreugde en verrassing zullen zijn. Uit zulke daden blijkt een innerlijk dat beter en rijker wordt en dat beter in staat is de verschillende werelden te genieten.

Wat is alledaags tzedaka?

Dat wordt het best gemeten wanneer we ons beter instellen op levensonderhoud, hoeveel dankbaarheid ieder persoonlijk gewin ons oplevert. Deze dankbaarheid is de maat die gebruikt moet worden om de winst te belasten. En hoe zorgvuldiger zulke winst belast wordt, hoe meer zij tot het leven zullen bijdragen.

De dankbaarheid houdt in: het zich bewust worden van de waarde die iets of iemand voor ons heeft. Het is een grote gave en een voordeel om de gelegenheid te krijgen tzedaka te doen. Als we ons hiervan bewust zijn, dan is dat een teken dat we een van de beperkingen hebben doorbroken die ons ervan weerhouden het beste uit de werelden van levensonderhoud te genieten.

Tzedaka Therapie

De diagnose: een tekort aan tzedaka. Deze kwaal gaat altijd samen met een verminderde weerstand tegen verlies, dichtgeslibde communicatiekanalen met de wereld en de allerergste ziekte; een gebrek aan zelfkennis. Het verschijnsel van welzijn en geluk kan worden onderverdeeld in zeer kleine bouwsels (quantumgeluk) en dat komt voort uit ons vermogen up-to-date met onszelf te blijven. Hoe beter we onszelf kennen en begrijpen, hoe makkelijker het voor ons is in het leven onze weg te vinden. Niet up-to-date zijn met de tzedaka is een van de problemen waardoor onze levenslust snel raakt uitgeput. Tzedaka is een van de weinige elementen waar we over beschikken, waardoor ons leven betekenis krijgt en waardoor we enige afstand kunnen nemen. Op de manier waarop met tzedaka wordt omgegaan, bepaalt

iemands patronen en die kun je snel doorgronden. Tzedaka kan zowel diagnostische als therapeutische waarde hebben. Het is als een kabbalistische röntgenfoto van de 'wisselstand' van het ogenblik waardoor de magie in iemands leven zichtbaar wordt. Als we tzedaka beschouwen als een instrument voor zelfkennis dan gaan we het op den duur zeer waarderen. Het wordt een nieuwe manier van afbakenen, een aanduiding van wie we zijn. En zoals we zijn in tzedaka, zo zijn we in werkelijkheid. Zo leren we ook onze beperkingen kennen en daar eerbied voor te hebben.

En, wat is het moeilijk te geven! Het gaat dan niet om het 'geven' waarvoor we gewaardeerd worden. Nee, het gaat om het pijnlijke 'geven', waarvan we de enige getuige zijn. We hebben hierbij genoeg waardering voor onze persoonlijkheid om voor onszelf en onze diepste instincten eerlijk te blijven. Tzedaka is niets opgelegds, het is een kostbare erfenis die voortkomt uit de gevoeligheid van mensen die het leven tot in de diepste diepten begrepen hebben.

Dood is een abstractie van niet-uitwisselen net zoals tzedaka een abstractie is van uitwisselen.

Wie erin slaagt dit te begrijpen en dan tijd te reserveren voor tzedaka is een meester van het leven. Hij gaat voorbij aan zijn grenzen, hij verdrijft smart en ontvangt therapie. Het is dat soort therapie dat we voortdurend moeten ondergaan om ons te verplaatsen van waar we zo-even waren naar waar we nu zijn – een noodzakelijke transformatie die onmogelijk is als we elementen van de portemonnee en een evenwicht in de dimensie van tzedaka er niet bij betrekken.

Tzedaka als zakendoen

Wie werkelijk de waarde van tzedaka inziet, herkent deze als een soort rijkdom. Het kan verzameld en verhandeld worden en is de moeite waard om nagejaagd te worden met een zelfde enthousiasme als we opbrengen voor welke handelstransactie dan ook die ons van belang lijkt. Kunnen we onderhandelen over iets verantwoordelijks doen. Wachten tot het op ons afkomt en dan *verantwoordelijke* transacties doen.

5. RIJKDOM DIE TOENEEMT DOOR HET BEZIT VAN MINDER.

Ecologie en gerechtigheid

Liefdadigheid kan, vanuit het oogpunt van tzedaka, gezien worden als een investering in gerechtigheid.

Er zijn vier standpuntbepalingen:

*Zij die zeggen: "Wat van mij is, is van mij en dat wat jou is, is van jou" **De nul***

De onderlinge afhankelijkheid van levensonderhoud en overleven reikt veel verder en is een stuk breder van opzet. Het is een ecologisch netwerk waar rendementssferen van allerlei grootte in vervat zijn.

*Zij die zeggen: "Wat van mij is, is van jou en wat van jou is, is ook van mij". **De dwaas***

*Zij die zeggen: "Wat van mij is, is van jou en wat ook van jou is, is van jou". **De rechtvaardigen***. Hier wordt met name de gastvrijheid bedoeld. Ieder voor zich zou zich moeten bevrijden van het idee van eigendom in de meer directe en materiële verschijningsvormen. En als we te maken hebben met anderen, dan moeten we het recht op eigendom in zijn meest praktische toepassing onvoorwaardelijk leren te erkennen. Als we deze doelstellingen hebben bereikt dan zijn we waarlijk rijk.

De ecooloog gedraagt zich als een goede gast en hij bevrijdt zichzelf van de last en de beperking van het 'hebben' door deze spreuk. Door minder te hebben, heeft hij meer.

*Zij die zeggen: "Wat van mij is, is van mij en wat van jou is, is ook van mij". **De verdorvenen***

Gewetensvolle mensen beseffen de complexiteit van de ingewikkelde systemen van levensonderhoud. We realiseren ons de blindheid die we hebben en dienen daarom steeds kritisch te zijn.

Voor gastvrijheid bestaat er een regel: Hoe meer de gast zijn gastheer respecteert, hoe meer plezier de gastheer heeft in het beschikbaar stellen van zijn huis en hoe meer aandacht hij voor zijn gast heeft. Hoe minder respect er bestaat, hoe korter het verblijf zal duren.

Een goede gast is een voorbeeld van minder bezitten (zelfs wat van jou is, is net wezenlijk van jou) en daardoor meer te hebben.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

Leren en ecologie

Studeren is het enige tegengif tegen tijdsverspilling. Vrije tijd die er niet in slaagt een echt levensonderhoud te genereren, die niet met toewijding kan worden aangewend ten gunste van burens of ontspanning zal onze noden doen toenemen en studeren zorgt dan in ieder geval voor een overdaad aan rijkdom uit andere werelden in deze dimensie.

Een belangrijke bron van onze ecologische problemen is het consumentisme. We maken onszelf wijs dat we meer eigendommen nodig zouden hebben om meer te hebben. Het zoeken naar een evenwicht tussen de verschillende werelden naast de concrete, materialistische wereld, staat in direct verband met studeren. Weten hoe we moeten studeren is een vorm van ecologie; ons bewustzijn is altijd bezig me overheersen en overwinnen (en houdt ons zo gevangen in de materiële markt) maar aan datzelfde bewustzijn moeten we het inzicht zien te ontlokken hoe we wegen vinden naar de hogere dimensies van levensonderhoud.

Cadeaus en beloningen

Wie geeft laat het vuur van de zucht naar rijkdom verkoelen.

Over rijkdom die toeneemt naarmate er minder eigendom is hebben we gezien dat het een echte rijkdom is om niet bezeten te zijn van de wens om rijk te worden. We moeten letten op de mate van onze ambities. Cadeaus en beloningen zijn goede medicijnen tegen de bezetenheid door rijkdom. Hoe fantastisch is het om een cadeau te geven dat zo duur is dat je er alles van kon kopen wat je maar wilde? Er is geen mooier gevoel dan het geven van zo'n geschenk. Als we ons afvragen of we wel of niet moeten geven dan is het omdat we de bodem van onze zak hebben bereikt. En het is uiteindelijk in de zak dat tzedaka, voor leren bestemde tijd, cadeaus en beloningen hun beslag krijgen.

Minder is meer

Door onze zak laten we onszelf zien aan anderen en aan onszelf.

Er kunnen diverse situaties optreden:

Situatie 1 (tzedaka): Er komt een bedelaar op je af.....en dan?

Situatie 2 (cadeau): Er staat voor de persoon in kwestie een schitterend cadeau te pronken...

Het hangt af van de verbinding tussen het hart en de zak.

Situatie 3 (beloning): iemand heeft aandeel gehad in winst voor de ander.....dan kun je door druk van buitenaf of interne druk de dwaas uithangen terwijl je weet dat je fout zit.

De rechtvaardigen zijn de heersers over hun zak. Zij lijken dwazen maar zijn het niet. Met andere woorden, in deze kokende pot van moraliteit, ethiek en waardigheid kunnen zij – geheel afgezien van sociale druk – de markt waarnemen als een realiteit. De rechtvaardigen, omdat ze de weg kennen, weten zich te onttrekken aan de complicaties van het vooroordeel en zij zullen de struikelblokken op hun pad kunnen wegruimen; zij zullen zich weten te verzetten tegen verzoeken. De rechtvaardigen stellen zich op in een gebied vanwaar zij de zaken kunnen overzien met een flinke dosis ironie. De gewetensrust bij de rechtvaardigen is gebaseerd op inzicht en niet op berekening.

Leren van de dief

De dief heeft de neiging van mensen te stelen. Hij steelt van de bedelaar, van de markt en ook van zichzelf. Maar als er gestolen is, dan is op termijn gezien iedereen bestolen.

In wezen zijn er twee kwade opwellingen:

- de een die ons motiveert om verontschuldigen te vinden voor ons gedrag (zoals de dwaas).
- en de ander die ons dwingt weg te lopen van situaties (zoals de nul)

We moeten van een dief de volgende eigenschappen leren:

1. Als het de eerste keer niet lukt moeten we het nog een keer proberen
2. Hij en zijn maten gaan met de grootste kameraadschap met elkaar om
3. Hij zet zijn leven op het spel om te krijgen wat hij wil
4. Wat hij verdient verkoopt hij met weinig winst
5. Hij blijft geduldig bij tegenspoed
6. Hij is zeer gehecht aan zijn beroep

Doorzettingsvermogen, broederschap, moed, gereserveerdheid, incasservermogen en toewijding zijn medicijnen tegen de giftige stoffen die de markt schade berokkenen.

Hoe moeten we omgaan met kwade opwellingen?

- 1) Wees uzelf bewust waar u vandaan komt,
- 2) waar u naartoe gaat,
- 3) tegenover wie u zich moet verantwoorden.

We moeten een diep inzicht in de markt hebben. We mogen niet vergeten dat er in elk van deze oneindige rendementscycli een eeuwig oog aanwezig is dat alles ziet, een oor dat alles hoort en een boek waarin alles in staat opgetekend.

De kunst van het eigendom bezitten

De kosmische markt kent een voortdurende stroom van rechten en van tijdelijke eigendommen waardoor het leven mogelijk wordt gemaakt.

In de wereld van de economie zouden we kunnen zeggen dat we ons in deze dimensie op abnormale wijze bezig zijn te verrijken als we de macht van het in eigendom bezitten nog langer vasthouden dan natuurlijk zou zijn. Aldus houden we de stroom tegen en worden ziek.

Als we de circulatie van bezit stimuleren en vermijden dat de stroom van levensonderhoud geremd wordt dan vinden we al snel manieren om onze rijkdom te vernieuwen. Daarom is het belangrijk te weten wanneer iets beter losgelaten kan worden en wanneer beloningen aan de orde zijn.

Rechtvaardigen zijn zich er sneller van bewust dat iets uit hun bezit een grotere winst vertegenwoordigt als het niet langer van hen is. Zaken doen is afstand doen van onze bezittingen op het moment dat het een grootste waarde heeft en het meest in staat is om voor ons een aangename beloning te creëren.

Er zijn oplossingen te bedenken waardoor we uit de verwrongen paradox van de markt kunnen komen; Soms zijn de verkeerde (diefstal) methoden van nut om het evenwicht in de maatschappij weer te herstellen. Je kunt elk moment een nieuw economisch besluit nemen als je merkt dat er zich een andere eigenaar van je spullen, van meer belang dan jezelf, heeft aangediend. Dat is het eigendomsrecht van tzedaka. De rechtvaardige ziet dat in en door dit inzicht wordt hij deel van de stroming die feitelijk uitmaakt wat van wie is en voor hoelang.

Wie geleerd heeft blij te zijn met zijn bezit tot op het laatste ogenblik, dat is het kenmerk van de ware held, de meester van het niet-consumentistisch tijdperk dat ooit in onze wereld zal aanbreken.

Bezittingen zijn niets anders dan het materieel resultaat van onze onzekerheid en zij staan voor de meest aanwijsbare vorm van controle die we als mens kunnen uitoefenen.

7. LEVEN IN DE MATERIALISTISCHE WERELD

Wat weten rabbijnen af van geld?

Degenen die geen gegarandeerd inkomen hebben zijn steeds afhankelijk van de medewerking van God. Zij weten wat dat betekent. Rabbijnen zien zich als verantwoordelijk voor de ordening en de verrijking van de wereld. Hun opstelling kan nooit neutraal zijn of met afstand tot de realiteit van de markt. Zij moeten de weg wijzen naar de hervorming van de wereld en de vestiging van de ideale markt. Zoals het pogen de winst te maximaliseren zonder onze schatten in andere werelden uit te putten. Het gevaar van een transactie is altijd dat die tegelijkertijd in verschillende werelden wordt verwerkt en een 'goede handel' kan alleen maar plaatsvinden als beide partijen zich bewust zijn van wat ze van de transactie verwachten.

De ingewikkelde relatie tussen ethische en spirituele omstandigheden kunnen dan worden blootgelegd en kan er voorkomen worden dat er op langere termijn grote onkosten worden gemaakt.

Rabbijnen hebben een groot respect voor mensen die dagelijks op zoek zijn naar levensonderhoud en met name voor degenen die daarbij de hoop niet verliezen, zelfs niet als ze komen te staan voor de vreselijke tegenspoed van een levensonderhoud dat maar niet tevoorschijn wil komen. Het helpt om dan een nieuwe werkelijkheid te erkennen die verder gaat dan veel of weinig.

Het Rad van Fortuin en de mislukking

Rijkdom is niet het resultaat van voortdurende groei maar eerder van weloverwogen afzien van winsten die minder waard zijn dan het geheel dat te winnen valt. Alles komt voort uit deze onevenwichtigheid. Levensonderhoud is mogelijk dankzij deze onevenwichtigheid. Daarom is levensonderhoud een gevolg van de markt en niet van werk.

Levensonderhoud is niet louter het resultaat van werk. Levensonderhoud is alleen mogelijk door de interactie van arbeid in de markt. Het investeren van energie (werk, arbeid) in een gunstige omgeving (de markt) leidt niet alleen tot levensonderhoud, het moet ook de formule zijn voor het ontstaan van leven.

Zouden succesvolle mensen nooit een minder succesvolle transactie aangaan? Natuurlijk wel.

Een deel van het gesjeft is de afstandelijkheid waardoor iemand niet aan iedere cent moet vasthouden. Een gesjeft is de mogelijkheid steeds weer ergens in te stappen en dat wat overblijft –iets wat door ons leven beweegt of een bestaan heeft als levensonderhoud – is iets wat voldoening schenkt. Vallen is een onmisbaar onderdeel van klimmen. Deze magie beheerst de stroming en het ritme van levensonderhoud.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

Wie geleerd heeft deze cycli te herkennen kan beter omgaan met de ergernis en depressies die samengaan met de val.

Er is niemand die een overvloedig levensonderhoud of succes op enig gebied gekend heeft die onaantastbaar zou zijn voor de val. Integendeel, hoe hoger we geklommen zijn, hoe meer we moeten sparen voor de tijden van neergang. Dit sparen doen we door te investeren in de ziel zodat we tijdens de neergang verwarmd kunnen worden door het vertrouwen in de toekomstige opwaartse periode. Lekker mee laten voeren in de neergang en zich realiseren dat een tijdelijk gemiddeld genoeg, levensonderhoud en tevredenheid tijdens het draaien van het rad al ruim voldoende is. Loslaten zonder gedeprimeerd te raken. Besef de kracht van het rad en dat is levensonderhoud.

Weten waar wij om vragen

Belangrijker dan rijkdom is het zelfinzicht en de kennis wat we werkelijk in ons diepste verlangen. Dan vragen we direct en zullen er onvermoede deuren opengaan. We kunnen rechtstreeks voor levensonderhoud zorgen, zonder verloren energie.

Wie nauwkeurig vraagt, zal merken dat het gevraagde hem *reeds gegeven* is. Dat komt omdat wat we het meest nodig hebben en het vaakst wensen zich niet afspeelt in de dimensie van bezit maar in de dimensie van zelfkennis. Wie weet welke prioriteiten te stellen aan zijn behoeften ziet zijn wens reeds in vervulling gaan. Zij weten immers wat ze het meest nodig hebben. Verkrijgen wat we wensen is een mogelijkheid in de markt der schepping en daarnaar op zoek zijn is eerlijk. Er is niets wat wij zouden kunnen wensen wat niet verkregen kan worden. Het grote probleem is er als we foute wensen proberen te vervullen, wensen die ten onrechte voorrang hebben gekregen of als de hoge prijs van wat we willen hebben bewijst dat het niet werkelijk is wat we het meeste begeren. We verknoeien onze wensen als we die enkel beperken tot eigendommen. Als je niet weet wat je wilt, noch wat voor soort rijkdom het is waar je zoveel hoop op vestigt, verspil je veel tijd. Dat is vaak het geval bij mensen die wel de *prijs* van iets weten maar niet de *waarde*.

Als we niet weten wat we willen kunnen we niet adequaat investeren en in plaats dat de markt voorziet in levensonderhoud doet hij een aanslag op onze tijd en levenslust.

Hoe dichter we komen bij een nuttige en ecologische functionaliteit in alle werelden, hoe dichter we genaderd zijn tot ons eigen levensonderhoud. In dit proces van 'zelfvoorziening' komt alles tot ons in de juiste hoeveelheid en op het juiste tijdstip. Hen die in harmonie bestaan met het milieu gaan niet op zoek naar levensonderhoud, levensonderhoud is op zoek naar *hen* om te doen waarvoor het er is – ondersteunen.

Gelukkig is hij, die zichzelf kan transformeren tot levensonderhoud, die de personificatie van levenonderhoud wordt.

Loterijen en wonderen

We dienen een gereserveerde houding t.a.v. deze zaken te ontwikkelen. Het gevaar ligt in de manier waarop we over zulke winsten denken. Steeds wanneer er in een bepaalde dimensie van levensonderhoud een plotselinge beweging optreedt dienen we ons af te vragen of de onderlinge verbindingen tussen de verschillende werelden wel in evenwicht zijn.

Er is geen beter levensonderhoud (of gezondheid) dan dat ons in de juiste hoeveelheid toekomt. Onze ecologische opstelling geeft de markt een gelegenheid en dat is het wonder dat we moeten herkennen.

Het grootst mogelijk wonder: het dagelijks leven!

‘Verlossing en levensonderhoud zijn analoog’. Voor redding zijn wonderen nodig op net zo’n manier als levensonderhoud; evengoed als levensonderhoud van dag op dag plaatsvindt, zo is ook verlossing iets wat gebeurt van dag op dag. Verlossing echter, is slechts het optreden van een engel, maar bij levensonderhoud is het god zelf. Onze grootste veiligheid is het vertrouwen in het voortdurende wonder van levensonderhoud. Zij zijn ongelukkig, die zitten te wachten op een wonder en daarbij vertrouwen op een verstoring van de natuurlijke ordening van de schepping. Zulke mensen zijn anti-ecologisch, opportunisten en consumentisten, rovers eigenlijk.

Partners en contracten

Zakenpartners maken vaak twee gebruikelijke fouten:

1. Zij weten niet hoe te vragen m.b.t. de verschillende doelstellingen voor levensonderhoud.
Rijk worden is namelijk een proces dat gevoeligheid vergt zodat de verschillende dimensies van rijkdom niet in het gedrang komen.
2. Zij weten niet hoe juiste contracten op te stellen. Niemand kan rijk worden zonder de kunst te verstaan goede contracten op te stellen. Een contract opstellen met voorzorg betuigt het grootst mogelijke respect. Een andere manier zou opgevat kunnen worden als het plaatsen van ‘een struikelblok voor een blinde’. Wat een verlies van tijd, energie en ellende er veroorzaakt wordt door het opstellen van slechte contracten. Wat er namelijk niet wordt opgeschreven wordt hierboven ook weerspiegeld.

De grootste vijand van een overeenkomst is de onvolwassenheid waardoor mensen in verlegenheid raken als het moment daar is voor het vaststellen van regels voor een transactie.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

Maar de rechtvaardigen weten de grenzen die er zijn aan solidariteit en zij zijn in staat een zorgvuldig contract op te stellen. We moeten daarom heldere, duidelijke 'overeenkomsten' maken voor alles en iedereen om zorgeloosheid te vermijden. Zo niet, dan kan iedere verbintenis in dit leven rampzalig aflopen.

'Betrokken raken'

We vinden bijvoorbeeld een portemonnee. Het geld erin is niet van ons, we weten niet wie de eigenaar is en vanaf dat moment zijn we voor de inhoud en het terugbezorgen verantwoordelijk. Als we eenmaal betrokken zijn geraakt kunnen we kiezen tussen de vier mogelijke reacties: niets doen, dwaas zijn, slecht zijn of rechtvaardig handelen. Betrokkenheid is dus een natuurwet van het leven, de situaties nu eenmaal doormaken die op ons pad komen. In alle gevallen van betrokkenheid is hetzelfde aan de hand: er vindt een interactie plaats. Om die reden is het nodig om een contract tussen onszelf en ons geweten te sluiten. Het beste contract is het rechtvaardige contract, want door grenzen te respecteren kunnen we precies in de juiste mate van het leven genieten. Er valt nl. nooit te ontkomen aan interactie: je kunt niet niet communiceren.

Schulden

De wereld is een reusachtig netwerk en als we te veel schulden maken, worden we gefinancierd door diegenen die de kunst van het opstellen van contracten niet beheersen of door diegenen die anderen aanmoedigen zich dwangmatig in schulden te steken.

Leningen en rente

Een lening, een daad van grootmoedigheid, is in de joodse traditie een soort van gerechtigheid Tzedaka. Deze primaire daad van liefde proberen we te imiteren door te proberen eenzelfde soort van vitaliteit die we in ons leven voelen te reconstrueren in de markt.

De voordelen voor de markt:

1. De betrokkenheid van beide partijen; De interactie tussen deze twee partijen betekent een verrijking van de wereld.
2. Deze lening levert een tzedaka op die ontstaat is van zijn belangrijkste vijanden: schaamte en vernedering. Schaamte is namelijk de enige niet-fysieke pijn die te vergelijken valt met behoeftigheid aangezien ze uit het ego stamt.

Gerechtigheid (*din*) en barmhartigheid (*chesed*) zijn twee verschillende zaken die samenwerken maar onafhankelijk moeten blijven, en het evenwicht in onze wereld en

van onze economie berust op dit verschil. Als we dit verschil niet kunnen maken, maken we de wereld chaotischer; onze houding kan vergeleken worden met corruptie en omkoping, zelfs als onze bedoelingen goed zijn.

Wie gerechtigheid en barmhartigheid tegelijkertijd wil beoefenen, merkt dat ze elkaar uitsluiten. De een werkt met gesloten ogen – de blinde en onpartijdige ogen van de gerechtigheid. De ander juist met open ogen – de ogen van barmhartigheid. Toch wordt ons beeld zowel door licht als donker gevormd.

Rente vormt een compensatie voor de twee mogelijk soorten verlies die uit een lening kunnen voortvloeien. Het eerste soort verlies is recht evenredig met de tijdsduur van de lening. Als we geld uitlenen, blijft het enige tijd onbeschikbaar voor ons. De compensatie is bedoeld om ons verlies aan vrijheid om te investeren of te kopen in te dekken.

Het tweede soort verlies is recht evenredig met het risico dat we lopen als we geld uitlenen en we het nooit zouden terugkrijgen.

Rente draagt het gevaar van onechte groei met zich mee, en als dat gebeurt produceren we onoprecht geld: namelijk een grotere hoeveelheid geld dan we hadden kunnen genereren als we hetzelfde bedrag op de markt hadden geïnvesteerd. Dit kan zich verder ontwikkelen in een vorm van diefstal die we inflatie noemen. Inflatie steekt de kop op als er teveel van dergelijke kleine diefstallen zijn waarna een algemeen wantrouwen in de markt ontstaat.

Tegelijkertijd beseffen de rabbijnen dat de praktijk van het lenen van geld zonder rente te berekenen, van fundamenteel belang is voor iedere samenleving. Het is aan de gemeenschap om deze gesubsidieerde leningen te verstrekken volgens criteria die ze naar eigen goeddunken kan opstellen. Dit is voor de welvaartsstijging van de hele maatschappij.

Waarachtig zakendoen

Om een markt te verkrijgen die helpt bij de ordening van de wereld, moeten we voortdurend bijsturen, zodat alle zaken die er gedaan worden ook waarachtig zijn. We neigen er in het dagelijks leven toe om de markt te bederven door niet in te zien dat er onderling allerlei verbanden bestaan tussen de verschillende werelden van rijkdom. De vertegenwoordigers van de markt zelf werken soms als 'virussen' doordat ze zich enkel om rijkdom in materiële zin bekommeren. Zij misbruiken de rente om de markt te beheersen. Daarom bestrijden de rabbijnen dit soort praktijken door te pleiten voor een investeringsvennootschap.

Door gebruik te maken van een bijzondere wettelijke constructie, werd de persoon die het geld uitleende een investeerder in de persoon die het geld leende.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

Hij wordt vennoot in het succes of de mislukking van de financiële avonturen van de ander en kreeg hij een deel van de winst (wat voor hem zoiets als rente zou zijn). Deze strategie leidde tot een direct contact van de persoon die het geld uitleende met de realiteit van de markt. De verschaffer van het kapitaal investeerde zelf op de markt. Zo wordt het kapitaal passend beloond op de markt, en wel afhankelijk van zijn succes en zijn capaciteit tot het voortbrengen van waarachtige welvaart. Zo versmelten alle werelden van rijkdom in een markt. Dit is een realiteit die de 'zakenentiteiten' meestal systematisch afwijzen.

Prijzen en winsten

Een andere factor die destabiliserend werkt op de markt is ongelijkheid tussen vraag en aanbod. "De een zal de ander niet benadelen". Als een prijs met alle kosten verrekend wordt dan zijn er toch verschillen tussen de ene en de andere winkel. De rabbijnen menen dat als die verschillen groter zijn dan één zesde van de waarde van een product, er sprake is van bedrog.

Als een koopman eerlijk het verschil in prijs uitlegt en de klant koopt toch dan is het geen bedrog. Een andere beperking is: indien de prijs buitensporig is in verhouding tot de behoeften van de klant die op een moment erg groot kan zijn. Er moet gewaakt worden voor uitbuiting, oneerlijkheid en speculatie. Het waarachtige geld vormt een onderdeel van het enorme spectrum aan uitwisselingen en interacties in het universum. Vrije toegang tot informatie over de markt, zoals de waarde van de dingen tot in alle dimensies kennen, garandeert dat waarachtige transacties met 'levensgeld' ook echt mogelijk zijn.

De zoektocht naar de waarachtige prijzen

Het gaat hierbij om een heilige zoektocht die berust op de meest subtiele vormen van wijsheid en rechtvaardigheid die iedere generatie te bieden heeft. Een variabele is vraag en aanbod. Een andere variabele staat voor de verschillende, onderling verbonden werelden van rijkdom.

Deze variabele heet *hassagat gevoel* oftewel het vastleggen van grenzen. De oorsprong ligt in het verbod om grensscheidingen van land van een ander te verplaatsen zodat we zelf meer land hebben. Dit is meer dan diefstal want land produceert spontaan en het verhoudt zich op een complexe manier tot onze rijkdom. Zal daarom altijd tot extra verlies leiden.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

Prijzen vormen daarom niet alleen een afspiegeling van de intrinsieke waarde van het product, maar ook van de kosten voor de markt, zoals milieuvervuiling en alle andere gevolgen voor het produceren ervan. De rechtvaardigheid zou vergroot worden, de prijzen gerationaliseerd omdat ze verantwoordelijk zijn vastgesteld. De consument wordt niets ontzegd zolang hij maar de totale verantwoordelijkheid voor de kosten van zijn daden op zich neemt. En hoe meer de verantwoordelijkheden op individuen rusten in plaats van organisaties of instellingen, des te beter het is. Het vaststellen van de volmaakte, eerlijke prijs is een zo delicaat en waardig levenswerk omdat er een grote wijsheid en kennis van het netwerk van relaties in het universum bij komt kijken. Het vormt de zin van ons bestaan. Eerlijke prijzen vormen een onderdeel van de definitie van al het andere. Prijzen geven aan dat we ons in de aanwezigheid van leven en vitaliteit bevinden.

Het totaal van onze portemonnee besluiten vormt de basis voor werkelijke relaties. Prijzen zijn onze werkelijkheid. Ze weerspiegelen een relatie met de wereld op een gegeven ogenblik, en daarmee krijgen ze een specifieke waarde. Prijzen leggen informatie uit subtiele en verborgen werelden bloot en geven daarmee gestalte aan de werkelijkheid. Hoe zekerder we zijn over waarden, hoe preciezer onze prijzen zullen zijn en hoe zinvoller ons leven zal zijn. Als we de prijzen van het leven kennen, vermijden we de angst om slechte zaken te doen.

Helaas realiseren maar weinigen dat scherp prijzen op de markt tot valse waarden leidt en tegen het leven ingaat. (*she-lo le-hajjiem*).

Omgaan met prijzen

Het is zaak om vast te houden aan eerlijke prijzen ook al wordt je door de omstandigheden verleidt om anders te doen. Goede zakenmensen putten alleen voordeel uit een situatie als ze waarachtig is. Als de kosten aan het verlies van vertrouwen in het zakendoen groter is dan de tijdelijke winst die het sluiten van de deal oplevert, moet de kans niet aangegrepen worden. Grootmoedigheid daarentegen moet goed overdacht worden opdat ze niet contraproductief gaat werken. Er is geen plaats op de markt voor goedgelovigheid.

Kennis is nog altijd de bescherming tegen de 'bozen' van de markt. De materiële, emotionele, intellectuele en spirituele wereld van het levensonderhoud zijn afzonderlijke dimensies. Men is zich ten volle bewust dat de werkelijkheid in de ene dimensie totaal anders is dan in de andere dimensie.

Prijzen en de kwaliteit van het leven

We hebben gezien dat ook met de verborgen sociale kosten van een product rekening gehouden moet worden opdat de gevolgen tot in ieder bereik in de prijs tot uitdrukking komt. Prijzen zijn van wezenlijke invloed op de kwaliteit van het leven van een gemeenschap. Om prijzen te kunnen vaststellen moeten we criteria formuleren die het verband tussen productie en de gevolgen ervan bepalen. Dit concept staat bekend als direct verband (*geri delei*) waarbij we het verband leggen tussen iedere economische activiteit en de gevolgen waarvoor ze verantwoordelijk is. Deze criteria zouden een onderdeel van onze cultuur en onze manier van denken moeten worden. Een ieder die zichzelf als deel van de reusachtige, multinationale onderneming des levens beschouwt, zou die extra inspanning moeten maken.

Concurrentie

Concurrentie is een van de soorten van interactie op de markt. We mogen niet uit het oog verliezen dat we hier zijn voor *competitie* in de oorspronkelijke betekenis van het woord: 'samen zoeken'. In die context is het concurreren een collectieve zoektocht, een vorm van samenwerking gericht op het ontstaan van een ecosysteem dat van essentieel belang is voor de markt en voor uitwisseling.

7. VEROORZAKERS VAN LEVENSONDERHOUD

Geluk

Een *bissele mazzel* maakt alle verschil. Een snufje geluk is meer waard dan een pond goud.

'Men kan alles hebben als het maar niet tegen Gods wil ingaat'.

Mazzel is niets anders dan 'het lot'.

We kunnen maar moeilijk accepteren dat alles behalve ons geloof van te voren bepaald is. Er bestaat geen ontwikkeling in het universum, of ze nu klein of groot is, complex of eenvoudig, die niet kan worden voorspeld. Geloof is echter onvoorspelbaar.

Wij mensen leven in een fysieke wereld die bestaat uit besluitvorming en vrije wil. Hierdoor beschikken we over genoeg mogelijkheden om te kunnen besluiten dat we een verborgen ordening al dan niet herkennen en vereren. Dat is wat telt. Het geluk waar we het over hebben, is niets dan een illusie die ontstaat als het leven deze fysieke omgeving ontmoet. Op het juiste moment op de juiste plaats zijn, is een echte mogelijkheid in deze dimensie.

Mazzel is echter anders, het is een wondertje wat ontstaat als we 'schat' omzetten in 'juiste moment, juiste plaats'.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

Een beetje 'pech' kan soms ook goed uitkomen om een verspilling van een teveel aan mazzel te voorkomen. Deze ironie ligt ten grondslag aan onze dankbaarheid voor klein ongeluk dat ons totaal aan geluk juist vergroot.

Geluk kan gezien worden als een materialisatie van een vervulling die vanuit andere werelden naar de materiële dimensie komt. De logica is niet te volgen en niet te begripen. Dit is de discontinuïteit van oorzaak en gevolg dat we geluk noemen.

Maar hoe vinden we geluk als we het nodig hebben?

We bezitten rijkdommen in verschillende werelden waar we geen gebruik van weten te maken. Hij die de verbanden tussen de verschillende werelden kent, weet hoe gevaarlijk het is om zijn rijkdom tot slechts één dimensie te beperken. Ook zal hij ontdekken hoe hij de rijkdommen van de ene dimensie over kan brengen naar de andere als dat noodzakelijk mocht zijn.

De eerste stap naar geluk bestaat uit het vaststellen van de echtheid van de rijkdommen uit de andere dimensies. De waarachtige bron van onze schatten ligt bij onszelf, onder ons eigen bed!

Geluk kan vruchtbaar zijn als het een tekort opvult, maar het is verspilling als het een overschot oplevert. Vergaren kan kostbaar zijn, opslagkosten, bederf en devaluatie. Geluk is als contant geld, het is altijd nuttig om wat kapitaal in omloop hebben.

Het is daarbij makkelijker om contanten om te zetten in goederen dan goederen in contanten. Het is beter om het geluk in convertibele staat te behouden dan het op te roepen in een poging schulden af te lossen die ook in hun eigen materiële dimensie kunnen worden voldaan.

Er bestaat één vorm van waarachtige winst in geluk. Het gaat om winst die niet in rijkdom maar in bewustzijn wordt gemeten. Geluk helpt ons het bestaan van de parallelle werelden van rijkdom op te merken. De grote winst ligt in de verrassing die het bij ons teweegbrengt.

Het vermogen jezelf te verbazen is een teken van grote macht en grote vreugde.

Engelen

Engelen, letterlijk boodschapper of vertegenwoordiger, zijn geen wezens maar 'motivaties' die mensen, situaties of mogelijkheden beheersen. Ze zijn de boodschappers van geluk of pech.

Van toevalligheden of situaties die van de ene dimensie naar een hogere dimensie stijgen en daar beïnvloed raken. Als ze dan weer terugkeren naar de ene dimensie, weerspiegelen ze schijnbaar een discontinuïteit tussen oorzaak en gevolg.

Als we ons bewust zijn van de verbanden, sturen we bedoelingen naar andere werelden, die later terugkomen als motivaties. Echter we kunnen ons realiseren dat deze bedoelingen in deze dimensie al motivaties zijn. Maar pas als ze terugkeren als engelen, die een directe invloed op ons hebben, merken we hun aanwezigheid op – dit tot onze grote verbazing.

8. obstakels voor rijkdom

Satan kan vertaald worden met 'kwade bijwerking van het leven'.

Ze vormen de obstakels in het leven en het lijkt er vaak op dat ze met opzet door een intelligente strateeg zijn aangebracht. Deze intelligentie is echter een onderdeel van het karakter van de andere zijde, die de schaduwzijde vormt van onze fysieke en materiële ervaringen. Hoe complexer het leven is, hoe meer we te verliezen hebben en hoe stekker de andere zijde zal zijn. De mogelijkheid van 'verlies' die we in de materiële wereld moeten zien te verdragen, is een onderdeel van dezelfde realiteit als 'bezitten'. Het is de andere zijde ervan.

Hoewel rijkdom in deze wereld geen extra voordeel oplevert bij armoede in de andere werelden, kan het wel een groot obstakel vormen bij het verwerven van rijkdom in die andere dimensies. Je kunt maar het beste voor armoede kiezen. Het biedt de beste bescherming tegen zwakheid van de geest, er is gemakkelijk aan te komen en we hoeven niet wanhopig te vechten tegen jaloezie en concurrentie. We hoeven geen verantwoording af te leggen en krijgen niet met wantrouwen te maken.

We worden gewaarschuwd om elk moment van geluk met voorzichtigheid te benaderen, want het kan een obstakel vormen voor waarachtige rijkdom.

We zouden ons een oplopende schaal van waarden voor zegenen en behoeden kunnen voorstellen, waarmee we inzicht kunnen verkrijgen in de mogelijke investeringen die we met onze zegeningen kunnen maken opdat ze resulteren in goddelijke bescherming.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY

	<i>Zegeningen in....</i>	<i>Behoed mogelijk.....</i>
<i>Wereld</i>	<i>Rijkdom</i>	<i>Investering</i>
ATZILUT <i>Gevolg</i>	LISJMA <i>'zonder winstverwachting'</i> <i>Geen representatie in rijkdom</i>	STUDIE, LEREN
BERIAH <i>Schepping</i>	ZECHOET <i>Verdienste</i>	KEDOSJIM THEORIE <i>Heilig zijn</i>
JETZIRA <i>Stichting</i>	SEGOELA <i>Schat</i>	GEMILOET CHASADIM <i>Daden van barmhartigheid</i>
ASIJA <i>Handelen</i>	NECHES <i>Materiële goederen</i>	TZEDAKA <i>Verantwoord belasten</i>

9. DOOD EN RIJKDOM: KAN MEN DIE MEENEMEN?

We moeten werken aan toekomstig levensonderhoud door te investeren in zaken die niet bederven. Als we zo handelen, zal dat wat we hebben geen bezitting meer zijn, maar een verwachting van bezit waarin we investeren in de hoop dat deze eens bezitting zal worden.

De beste investeringen die niet aan bederf onderhevig zijn, zijn die we verkrijgen door heilig te wezen. De druk van onze materiële situatie kan onze spiritualiteit vernietigen.

Het best kunnen we investeren in de buitenwereld om 'blijvend de steen in de rivier te verleggen'.

10. GELD IN HET HIERNAMAALS

Studie, gebed en goed daden zijn de drie methoden om ons vanuit de materiële wereld naar een hogere dimensie te brengen.

Goede houdingen zijn houdingen die rekening houden met de ander en die ons individuele lichaam overstijgen, naar de ander toe.

Zij die de parabel van hun ervaringen in deze wereld echt goed begrijpen, houden hun kapitaal geheel convertibel. Ze hebben hun geld altijd bij de hand door middel van 'waarachtige transacties' die ze in hun leven aangaan en door de momenten waarin ze het gebod tot heiligheid vervullen. Wanneer ze moeten vertrekken, komen ze niet met lege handen aan de andere kant. Ze bezitten in ieder geval het minimum wat nodig is om een kleine zaak op te zetten in het hiernamaals om zo in hun levensonderhoud te voorzien en zelfs – wie weet – welvarend te worden.

JEANNE ROEFS

LIFE ALCHEMY